

POREZNI SUSTAV U SEKTORU GRAĐEVINARSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Bilić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:459797>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

POREZNI SUSTAV U SEKTORU
GRAĐEVINARSTVA U REPUBLICI
HRVATSKOJ

Mentor:

mr.sc. Renko Letnić

Student:

Nikolina Bilić

Split, veljača, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD

1.1. Definiranje problema istraživanja

1.2. Ciljevi rada

1.3. Metode rada

1.4. Sadržaj (struktura) rada

2. KARAKTERISTIKE RADA GRAĐEVINARSKOG SEKTORA

2.1. Određivanje pojma građevinarstvo

2.2. Građevinarski sektor u Republici Hrvatskoj

2.2.1. Građevinarski sektor u vrijeme gospodarske krize u Republici Hrvatskoj

2.2.2. Građevinarski sektor u vremenima oporavka nakon krize

3. POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

3.1. Temeljni izravni porezi

3.1.1. Porez na dobit

3.1.2. Porez na dohodak

3.2. Temeljni neizravni porezi

3.2.1. Porez na dodanu vrijednost

3.2.2. Trošarine

3.2.3. Porez na promet nekretnina

4. OPOREZIVANJE GRAĐEVINSKIH USLUGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Pregled građevinarskih usluga u Republici Hrvatskoj

5. OPOREZIVANJE ARHITEKTONSKIH USLUGA

5.1. Značenje pojma arhitektura

5.2. Oporezivanje arhitektonskih usluga

6. ZNAČAJ MALOG PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

6.1. Opće karakteristike malog poduzetništva

6.2. Razvoj malog poduzetništva

6.3. Malo poduzetništvo u sektoru građevinarstva u Republici Hrvatskoj

6.4. Koliko mali poduzetnici sudjeluju u ukupnoj građevinarskoj djelatnosti

7. ZAKLJUČAK

LITERATURA

PRILOZI

SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD

Porezni sustav je skup poreznih oblika jedinstveno zakonski ustrojen u pojedinoj zemlji koji je podložan promjenama i oscilacijama. Ne postoje dvije zemlje koje upotrebljavaju isti porezni sustav stoga je jasna njegova jedinstvenost i suverenitet. Najbolji način za mjerenje ekonomske snage je prikaz dohotka, potrošnje i imovine odnosno koliko financijskih sredstva država privređuje u proračun pomoću oporezivanja dohotka, potrošnje i poreza na imovinu. U ovom istraživanju pozornost će se usmjeriti drugom najznačajnijem obliku prikupljanja financijskih sredstava u državnu blagajnu putem poreza na potrošnju odnosno poreza na dodanu vrijednost poznatog pod skraćenicom PDV.

Porez na dodanu vrijednost je oblik oporezivanja potrošnje a dodana vrijednost se može definirati kao razlika između prodaje i proizvodnje određenih inputa i outputa. Pod poreznim obveznikom poreza na dodanu vrijednost smatra se svaka fizička i pravna osoba koja samostalno obavlja neku gospodarsku djelatnost i na taj način privređuje financijska sredstva. U obračun porezne osnovice uzima se u obzir obavljanje gospodarske djelatnosti na području Republike Hrvatske, isporuka ili uvoz dobara te stjecanje dobara unutar Europske unije uz naknadu. U ovom istraživanju obratiti će se pozornost na oporezivanje usluga u građevinarskom sektoru, odnosno koliko pojedina fizička i pravna osoba koja djeluje na području Republike Hrvatske mora izdvojiti financijskih sredstava kako bi potrebe poreza bile namirene.¹

Građevinarstvo kao najstarija grana tehnike koja djeluje pod okriljem primijenjene znanosti bavi se izgradnjom i adaptacijom svih vrsta arhitektonskih građevina uz pomoć prirodnih ili umjetnih materijala. S obzirom na smjer primjene i izvođenja građevinske tehnike razlikujemo građevine koje se vizualno i stvarno izdižu iznad tla odnosno one koje se grade u „vis“ te one koje se zadržavaju na tlu. Shodno tomu, u prvom slučaju radi se o visokogradnji odnosno arhitekturom te niskogradnji ili građevinarstvu. Kako bi se lakše razumjelo o čemu je riječ, daje se jednostavan primjer visokogradnje u praksi kao što su stambeni objekti, a u slučaju niskogradnje može se zaključiti kako se radi o prometnicama. Građevinarstvom se podiže infrastruktura države što u konačnici pridonosi mogućnosti dugoročnog rasta te podizanju cjelokupne ekonomske slike.²

¹ Jelčić Barbara : Javne financije, RRiF Plus, Zagreb, 2001.

² Građevinske konstrukcije, Strukovno obrazovanje i osposobljavanje radnika u graditeljstvu (Zagreb, 2007)

1.1. Definiranje problema istraživanja

Prethodno navedene i objašnjene teorijske implikacije uvjetuju i sam problem istraživanja. Shodno tomu navodi se pojam poreznog sustava u Republici Hrvatskoj te unutar njega oblik oporezivanja potrošnje odnosno porez na dodanu vrijednost primijenjen konkretno na slučaj pružanja građevinarskih usluga. Kao temeljno polazište ovom istraživanju pridodaje se specifičnost oporezivanja uokviren zakonskom regulativom te načelima oporezivanja.

1.2. Ciljevi rada

Definirani problem istraživanja određuje i cilj istraživanja, odnosno prikaz i objašnjenje poreznog sustava u konkretnom primjeru u području građevinarstva. Dodatno, nastojati će se pojasniti značaj i uloga malog poduzetništva u okviru obavljanja određene gospodarske djelatnosti na području Republike Hrvatske.

1.3. Metode rada

Metode rada koje će biti korištene u istraživanju :

- Analitička
- Deskriptivna
- Povijesna
- Sinteza

Analitičkom metodom analizirati će se načelni principi rada u građevinskim uslugama te pojedinosti oporezivanja tog sektora. Nadalje, opisati će se načela poreznog sustava u Republici Hrvatskoj te oblici oporezivanja. Posebice će se obratiti pažnja na oporezivanje arhitektonskih usluga koji će biti potkrepljeni podacima iz Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu. Deskriptivnom metodom će se opisati relevantni slučajevi iz prakse te na temelju empirijskih podataka ostaviti konkretan kritički osvrt. Povijesnom metodom će se retrospekcijom približiti pojedinosti iz prošlosti oporezivanja te dati zanimljivi podaci potkrepljeni činjenicama. Naposljetku, metode sinteze koristiti će se u zaključnom dijelu istraživanja u kojem će se sumirati i sabrati sve prethodno navedeno i objašnjeno.

1.4. Sadržaj (struktura) rada

Ovaj rad odnosno istraživanje podijeljeno je na sedam glavnih poglavlja te nekoliko pod poglavlja u okviru svakog odjeljka. U prvom dijelu rada odnosno uvodnom poglavlju, daje se

sam uvod u istraživanje te se navodi definirani problem istraživanja, zatim su navedeni ciljevi i metode rada, te naposljetku sama struktura rada.

U drugom poglavlju rada dati će se kratak uvid u samu djelatnost građevinarskog sektora u Republici Hrvatskoj, te pojašnjenje stanja u navedenom sektoru za vrijeme financijsko gospodarske krize u Republici Hrvatskoj te stanje i mogućnost oporavka i rasta nakon iste.

U trećem dijelu istraživanja obratiti će se pažnja na strukturu poreznog sustava u Republici Hrvatskoj, neke zanimljivosti te će se dati uvid u temeljne izravne i neizravne porezne oblike koji su u upotrebi.

U četvrtom poglavlju obraditi će se pregled građevinarskih usluga u Republici Hrvatskoj te pojednostavljeni prikaz poreznih oblika koji se koriste u toj djelatnosti.

U petom poglavlju opisati će se samo značenje pojma arhitektura te pojasniti sustav oporezivanja arhitektonskih usluga.

U šestom poglavlju istraživanja obrađeno je poglavlje malog poduzetništva u Republici Hrvatskoj, njegove glavne značajke te razvoj i perspektiva s osvrtom na stanje u građevinskom sektoru.

Naposljetku, u sedmom poglavlju će se sumirati i sažeti svi dijelovi rada te na temelju toga donijeti pripadajući zaključak.

2. KARAKTERISTIKE RADA GRAĐEVINARSKOG SEKTORA

2.1. Određivanje pojma građevinarstvo

Građevinarstvo kao najstarija grana tehnike je svaka izvedba ili građenje iznad ili na razini tla koja uključuje adaptaciju, rekonstrukciju, održavanje ili uklanjanje postojeće građevine. Nadalje, građevinarstvo podrazumijeva projektiranje i zauzimanje površina na kojima se izvode radovi pri čemu se prema odredbama Zakona moraju ispunjavati temeljni zahtjevi poput sigurnosti ljudi i okoliša, očuvanja prirode te ugrožavanje drugih građevina.³

Prema Zakonu o gradnji (Članak 48.), sudionici u gradnji su :

1. Investitor – pravna ili fizička osoba u čije ime se gradi građevina
2. Projektant – fizička osoba koja prema posebnom zakonu ima pravo upotrebe strukovnog naziva ovlaštenu arhitekt, osoba koja je odgovorna da projekt koji je izrađen ispunjava propisane uvjete u skladu s građevinskom dozvolom te ostale uvjete za građenje građevina
3. Izvođač – osoba koja gradi ili izvodi pojedine radove na građevini u skladu s propisima građevinske i lokacijske dozvole te koja ispunjava uvjete za obavljanje djelatnosti građenja prema posebnom zakonu
4. Nadzorni inženjer – fizička osoba koja provodi stručni nadzor građenja te u skladu s zakonom donosi završno izvješće o cjelovitosti i međusobnoj usklađenosti stručnog nadzora s gradnjom
5. Revident – fizička osoba koja je ovlaštena za kontrolu projekta čije odobrenje ili odbijanje daje Ministarstvo te osoba koja je odgovorna da projekt za koji je provedena kontrola te dano pozitivno mišljenje udovoljava stavkama zakona te ostalim posebnim propisima i pravilima.⁴

Prema podacima preuzetih sa službenih stranica Hrvatske gospodarske komore vidljivo je da građevinarstvo povlači sa sobom niz drugih djelatnosti koje su neophodne za izvedbu radova u samoj građevini. Stoga se može zaključiti kako na građevinarstvo i popratne djelatnosti poput drvne i metalne industrije, industrije proizvodnje stakla i namještaja otpada veliki broj radne snage.

³ Građevinske konstrukcije, Strukovno obrazovanje i osposobljavanje radnika u graditeljstvu (Zagreb, 2007)

⁴ <https://www.zakon.hr/z/690/Zakon-o-gradnji>

2.2. Građevinarski sektor u Republici Hrvatskoj

2.2.1. Sektor građevinarstva u vrijeme gospodarske krize u Republici Hrvatskoj

Prema Odluci o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti u Republici Hrvatskoj (NKD 2007) građevinarstvo je definirano područjem F što uključuje odjeljke gradnje zgrada, gradnje građevina niskogradnje te specijalizirane građevinske djelatnosti. U sklopu navedenih odjeljaka obuhvaćeni su svi poslovi gradnje i adaptacije visokogradnje te planiranja i izvođenja radova u niskogradnji.⁵

Prema podacima hrvatske gospodarske komore te zavoda za statistiku građevinarski sektor u Republici Hrvatskoj doživljava uzlet u godinama nakon Domovinskog rata sve do nastupa globalne gospodarske krize koja je pogodila Hrvatsku 2008. godine. Razlog tomu je početak recesije u svim sektorima odnosno predimenzioniran i neodrživ investicijski plan u sektoru građevinarstva koji je dosegao granicu prevelike zaduženosti i nemogućnosti održavanja.

Državni javni dug postajao je sve veći radi zbog prevelikog investiranja i nemogućnosti održavanja ravnoteže između prihoda i rashoda te je financijskom konsolidacijom došlo do nestašice poslova za građevinarske tvrtke. Kao dodatan problem uočava se prekomjerna inozemna zaduženost te povećan broj hipotekarnog kreditiranja uzrokovan ekspanzijom cijena nekretnina koje su dosizale vrtooglave cijene po metru kvadratnom. Cjelokupno stanovništvo, država i svi pripadajući sektori našli su se usred bezizlazne situacije.

Ne može se odrediti točan trenutak odnosno prijelomna godina izlaska iz krize no poznati su podaci da je u tim „teškim“ godinama građevinarski sektor prepolovljen što objašnjava podatak da je u spomenutom razdoblju izgubljeno više od 53 tisuća radnih mjesta od toga 34,4 tisuće kod pravnih osoba te 18,7 tisuća kod obrtnika. Udio građevinarstva u ukupnom BDP – u smanjen s 8,5% na 5,1% te cjelokupan obujam radova u građevinarstvu smanjen za oko 49% od čega broj završenih stanova opada za 69,2% dok broj izdanih građevinskih dozvola je niži za 46,3%.⁶

Kao relevantan primjer za upotpunjavanje teorijskih implikacija daje se primjer izgradnje Pelješkog mosta koji je započeo 2007. godine te je zbog globalne krize odlukom Vlade Republike Hrvatske građenje prekinuto 2012. godine.

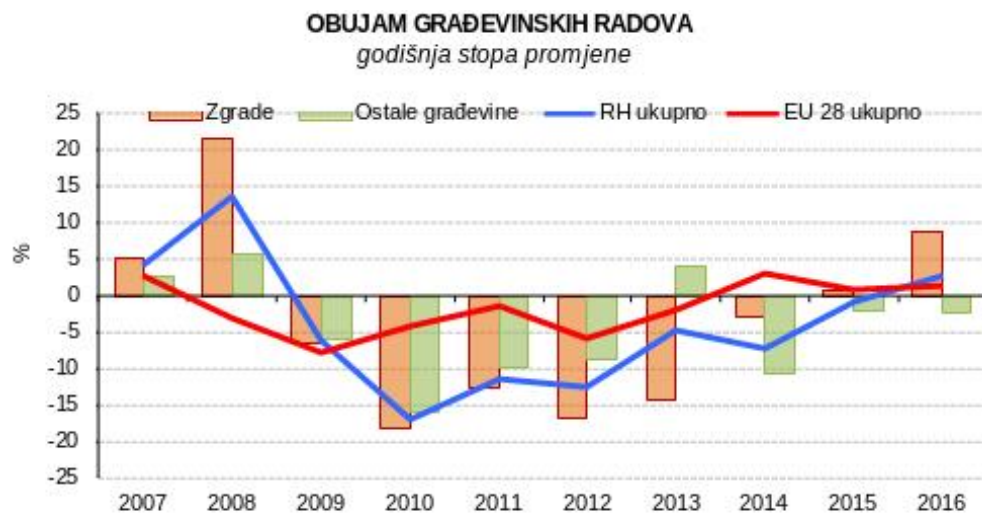
⁵ Narodne novine (Zakon o gradnji 2017., članak 48.)

⁶ <https://www.hgk.hr/s-graditeljstvo-i-komunalno-gospodarstvo/analize-i-publikacije>

Shodno navedenim podacima može se zaključiti kako je cjelokupno hrvatsko gospodarstvo doživjelo velike gubitke u vidu stručnosti i kompetentne radne snage u sektoru koji je od iznimne važnosti za sliku ekonomije.

U nastavku prikazati će se obujam građevinskih radova u razdoblju od 2007. godine do 2016. godine, grafikon 1 :

Grafikon 1: Obujam građevinarskih radova: godišnja stopa promjene

Izvor: DZS, Eurostat; obrada: HGK

Izvor: DZS, Eurostat; obrada: HGK

Na temelju prikazanog grafikona uočava se drastičan pad obujam građevinarskih radova u Republici Hrvatskoj od travnja 2008. godine te stagnacija u godinama gospodarske krize sve do 2015. godine kada se uočava blagi porast odnosno izlazak iz krize.⁷

⁷ Gospodarska kretanja 2019., HGK

2.2.2. Građevinarski sektor u vremenima oporavka nakon krize

U godinama 2008. pa sve do konca 2016. obilježavaju se urušavanja najvećih svjetskih gospodarstava te se to razdoblje smatra najvećom recesijom u dugoj povijesti. Kriza je globalnog karaktera te nije zaobišla ni Republiku Hrvatsku, recesija velikih razmjera koja je ostavila posljedice u svim gospodarskim sektorima države pa tako i samog stanovništva.

Za sektor građevinarstva u Republici Hrvatskoj nadzire se svijetlo u 2016. te polovici 2017. godine kada se prema dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku uočava udjel od 4,6% u ukupnom gospodarstvu. Što se tiče zaposlenosti u ovoj djelatnosti sektora u 2018. godini, 77 188 zaposlenih osoba gdje se uočava porast u odnosu na 2016. godinu kada je broj zaposlenih u građevinarskom sektoru iznosio 66 047 zaposlenika.⁸

Republika Hrvatska članstvom u Europskoj uniji ostvaruje brojne privilegije korištenja subvencija odnosno europskih strukturnih i kohezijskih fondova koji mogu uvelike pomoću u oporavku i rekonstrukciji investicijskog plana u sektoru graditeljstva. Navedeni sektor ima prostora za napredak ukoliko na pravilan način iskorištava resurse te realizira investicijski plan koji je održiv i prati zadane mogućnosti.

⁸ <https://www.dzs.hr/>

3. POREZNI SUSTAV REPUBLIKE HRVATSKE

Kako je ranije spomenuto porezni sustav je skup poreznih oblika koje upotrebljava jedna zemlja na temelju zakonskih normi te na taj način postiže suverenitet s obzirom na podatak da ne postoje dvije zemlje sa istim poreznim sustavom. Prema Jelčić (Zagreb, 2001.) porezni sustav Republike Hrvatske može se podijeliti na više načina kako slijedi:

- Prema vrsti porezne osnovice (npr. porez na dohodak, porez na potrošnju)
- Prema razini državne vlasti kojoj porezni prihod pripada (npr. državni ili županijski porezi)
- Prema tome koje kategorije stanovnika više opterećuju (npr. progresivno ili regresivno oporezivanje)

Pored navedene podjele najčešće se koristi ona na izravna i neizravna davanja financijskih sredstava državi koja na taj način privređuje sredstva za popunjavanje državne blagajne i podmirivanje javnih rashoda. Porezi su obavezna davanja te za plaćene poreze nema izravne protuusluge, drugim riječima porezima nije unaprijed utvrđena količina ili namjena usluga koje će te dobiti zauzvrat. Ubiranjem poreza financiraju se javna dobra u čiju kategoriju spadaju obrazovni sustav, zdravstveni sustav, mirovinski sustav te ostalo. Kvalitetan i dobar porezni sustav trebao bi utjelovljivati karakteristike poput pravednosti, efikasnosti, jednostavnosti te stabilnosti. Porezni sustav koji je često podložan promjenama i raznim oscilacijama ne ulijeva povjerenje i unosi nesigurnost svih sudionika plaćanja istog.⁹

Prema poreznom vodiču za građane izdanom 2010. godine prihod od poreza dijeli se na 3 različite razine vlasti, a to kao kruna poreznog sustava državni porezi, zatim županijski porezi te naposljetku općinski i gradski porezi. U skupinu državnih poreza ubrajaju se porez na dodanu vrijednost te razne trošarine. U kategoriju županijskih poreza navode se porezi na nasljedstva i darove, porezi na cestovna i motorna vozila te porez na automate i igre na sreću. Prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na neizgrađeno građevno zemljište i slično spadaju u kategoriju općinskih i gradskih poreza.¹⁰

Iz prethodno navedenih teorijskih implikacija može se zaključiti kako se porezom ubire najviše proračunskih prihoda. Taj podatak objašnjava činjenica da je 2017. godine od ukupno 122 mlrd.

⁹ Jelčić Barbara : Javne financije, RRiF Plus, str. 50,51 (Zagreb, 2001)

¹⁰ Porezni vodič za građane, Zagreb 2010.

kuna koliko je iznosio proračun Republike Hrvatske, čak 121,5 mlrd. kuna prihoda poslovanja ostvareno porezima i doprinosima.

Pojednostavljen uvid u proračun Republike Hrvatske (2017.) prikazan je u sljedećoj tablici 1:

Tablica 1 : Proračun Republike Hrvatske 2017.

UKUPAN IZNOS POREZA I SOCIJALNIH DOPRINOSA	122 (MLRD. KUNA)	100,0 %
POREZ NA DOHODAK	11,1	10,3
POREZ NA DOBIT	10,2	8,8
POREZ NA IMOVINU	1,2	1,0
POREZ NA DODANU VRIJEDNOST	42,5	35,3
OSTALI POREZI NA POTROŠNJU	1,7	1,4
TROŠARINE	11,9	9,9
CARINE	1,9	1,6
OSTALI POREZI	0,3	0,2
SOCIJALNI DOPRINOSI	41,7	34,8

Izvor: www.mfin.hr

Iz navedene tablice jasno se uočava kako se veliki dio financijskih sredstava ubire od poreza na dodanu vrijednost odnosno PDV, čak 42,5 mlrd. kuna u promatranoj godini. Porez na dohodak te porez na dobit imaju otprilike sličan udio u ukupnim prihodima proračuna, oko 10,7 mlrd. kuna. Najmanji udio sredstava ubire se od poreza na imovinu, ostalih poreza na potrošnju, carina te kategorije ostalih poreza ubire se tek 0,3 mlrd. kuna. ¹¹

¹¹ <http://www.mfin.hr/>

3.1. Temeljni izravni porezi

Porez na dobit, porez na dohodak te prirez porezu na dohodak ubrajaju se u navedenu skupinu temeljnih izravnih poreza u Republici Hrvatskoj.

Izravni porezi su ona vrsta financijskih davanja koju svaka fizička ili pravna osoba uplaćuje osobno ili to za nju radi poslodavac. Takva vrsta poreza se ne može „prevaliti“ na drugog, drugim riječima to je iznos koji se u određenom postotku zaračunava od dohotka odnosno plaće, autorskog honorara ili imovine. Prema Nikolić (1999.) glave odlike izravnih poreza su ravnomjerno postojanje tj. neovisni su o stanju u gospodarstvu te njihova pravednost glede naplate. Nadalje, kao negativnu konotaciju navodi „noćnu moru“ koju predstavljaju svakom obvezniku s obzirom da se obračunavaju izravno iz imovine, prinosa ili dohotka.¹²

3.1.1. Porez na dobit

Porez na dobit, jednostavno je objašnjen kao oporezivanje dohotka svake gospodarske djelatnosti uređene kao društvo prema propisanom zakonskom pravnom uređenju. Retrospektivno, pregovaranje oko uvođenja poreza na dobit započinje u 19. stoljeću dok se realizacija i samo uvođenje spominje u 20. stoljeću. Sjedinjene Američke Države porez na dobit uvode 1909. godine po stopi od 1% te ih slijede ostale države tek nakon I. svjetskog rata. U nastavku pojasniti će se tko je obveznik poreza na dobit, kako se utvrđuje porezna osnovica za utvrđivanje visine izdatka te porezne olakšice i poticaji.

Pod obveznikom plaćanja poreza na dobit smatra se svako trgovačko društvo odnosno pravna i fizička osoba rezident RH koji samostalno obavljaju određenu gospodarsku djelatnost radi ostvarivanja dobiti odnosno profita. Nadalje, pod obveznikom plaćanja poreza na dobit smatra se svaka tuzemna poslovna jedinica inozemnog obveznika, tj. nerezident koji u Republici Hrvatskoj ostvaruje prihode. Naposljetku, pod ovom kategorijom navodi se svaka fizička osoba koja ostvaruje prihode od obrta, slobodnih zanimanja te šumarstva i poljoprivrede te na taj način odabire plaćanje poreza na dobit umjesto plaćanje poreza na dohodak na svoj vlastiti zahtjev.

¹² Nikolić Nikša, Počela javnog financiranja, str. 94 (Split, 1999.)

Pored navedenih obveznika plaćanja poreza na dobit, pojavljuju se i izuzeci odnosno pravne osobe koje nisu obveznici poreza na dobit, te ih se redom navodi prema Poreznom vodiču za građane (Zagreb, 2010.) :¹³

- Tijela državne, regionalne i lokalne uprave
- Hrvatska narodna banka
- Državne ustanove, ustanove lokalne vlasti, neprofitne organizacije (državni zavodi, vjerske zajednice, sportska udruženja i slično)

Porezna osnovica za obračunavanje iznosa poreza na dobit utvrđuje se kao razlika prihoda i rashoda koja je utvrđena u financijskim izvještajima poduzeća. Račun dobiti i gubitka koristi se kao polazište za izračun, drugim riječima iznos utvrđen u računu dobiti i gubitka povećava se ili smanjuje za pojedine stavke određene odredbama Zakona o porezu na dobit. Stavke kojima se računovodstvena vrijednost utvrđena u računu dobiti i gubitka može povećati su svi troškovi koji se ne priznaju kao porezni rashod. Stavke pomoću kojih se računovodstvena dobit može smanjiti su prihodi od dividendi i udjela u dobiti jer navedeni prihodi nisu u svim slučajevima oporezivi.

Stopa poreza na dobit mijenjala se tijekom godina te je 1994. godine iznosila 25%, zatim 1996. godine iznosi 35% kako bi bila usklađena s gornjom stopom poreza na dohodak koja je u to vrijeme iznosila 35%, dok 4 godine nakon se izdaje novo rješenje Zakona o porezu na dobit te od 01. siječnja 2001. iznosi 20%. Novo rješenje Zakona o porezu na dobit stupa na snagu 08. prosinca 2018. godine te se tim Zakonom propisuju dvije stope poreza na dobit. Prema članku 28. Zakona o porezu na dobit slijedi:

Porez na dobit plaća se na utvrđenu poreznu osnovicu po stopi:

- 1. 12% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 3.000.000,00 kuna, ili*
- 2. 18% ako su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 3.000.000,01 kuna.*

Porezne olakšice se utvrđuju prema članku 28.a Zakona o porezu na dobit:

1) Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području Grada Vukovara utvrđenog prema posebnom propisu o obnovi i razvoju Grada Vukovara, a koji zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima

¹³ Porezni vodič za građane (Zagreb, 2010.)

prebivalište i borave na potpomognutom području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti, odnosno na području Grada Vukovara, ne plaćaju porez na dobit.

(2) Porezni obveznici koji obavljaju djelatnost na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, a koji zapošljavaju više od pet zaposlenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, pri čemu više od 50% zaposlenika ima prebivalište i borave na potpomognutom području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti, odnosno na području Grada Vukovara, plaćaju 50% od propisane stope poreza.

(3) Iznos oslobođenja od plaćanja poreza na dobit iz stavka 1. i 2. ovoga članka utvrđuje se u skladu s odgovarajućim pravilima o potporama male vrijednosti.

(4) Smatra se da porezni obveznik iz stavka 1. i 2. ovoga članka zapošljava na neodređeno vrijeme zaposlenika ako je isti proveo u radnom odnosu na neodređeno vrijeme kod poreznog obveznika i imao prebivalište i boravio na potpomognutom području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. skupinu po stupnju razvijenosti prema posebnom propisu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, odnosno na području Grada Vukovara utvrđenog prema posebnom propisu o obnovi i razvoju Grada Vukovara, najmanje devet mjeseci u poreznom razdoblju.

(5) Način ostvarivanja porezne olakšice iz stavka 1. i 2. ovoga članka utvrđuje se pravilnikom koji donosi ministar financija u suradnji s ministrom nadležnim za regionalni razvoj.¹⁴

3.1.2. Porez na dohodak

Porez na dohodak utjelovljuje obvezu plaćanja svim domaćim i inozemnim fizičkim osobama koje ostvaruju oporezivi dohodak. Sam pojam dohotka definira se kao razlika primitaka i izdataka nastalih tijekom poreznog razdoblja u koje se ubrajaju dohoci od nesamostalnog rada (plaća i mirovina), samostalnog rada, imovine i imovinskih prava, kapitala te drugi dohodak.

¹⁴ Narodne novine (Zakon o porezu na dobit 2018., članak 28.)

Porezna osnovica za izračun poreza na dohodak utvrđuje se kao ukupni dohodak koji ostvari fizička osoba rezident RH u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu te nerezident koji ostvari dohodak u RH, umanjeno za osobni odbitak koji iznosi 3800,00 HRK.¹⁵

Prema odredbama Zakona o porezu na dohodak u primjeni su dvije porezne stope kategorizirane prema visini mjesečnog odnosno godišnjeg dohotka. U prvu kategoriju ubraja se mjesečni dohodak do 17 500,00 HRK ili do 210 000,00 HRK godišnje te se koristi porezna stopa od 24%. U drugu kategoriju ubraja se visina mjesečnog dohotka iznad 17 500,00 HRK ili 210 000,00 HRK godišnje kada se upotrebljava porezna stopa od 36%.¹⁶

3.1.3. Prirez porezu na dohodak

Prema podacima Porezne uprave, prirez porezu na dohodak plaćaju oni obveznici koji imaju službeno prebivalište ili prijavljeno boravište na području općine ili grada koji su propisali obvezu plaćanja prireza porezu na dohodak. Navedeni obvezu plaćanja prireza porezu na dohodak može propisati predstavničko tijelo jedinica lokalne samouprave sa navedenog područja. Kao porezna osnovica uzima se iznos poreza na dohodak koji se oporezuje kao prirez po sljedećim stopama:¹⁷

- Općina po stopi do 10%
- Grad ispod 30 000 stanovnika po stopi do 12%
- Grad iznad 30 000 stanovnika po stopi do 15%
- Grad Zagreb po stopi od 18%

3.2. Temeljni neizravni porezi

U temeljne neizravne poreze ubrajaju se porez na dodanu vrijednost kao najznačajniji oblik poreza, zatim trošarine te naposljetku porez na promet nekretnina. Neizravni porezi, kao i izravni porezi su oblik financijskog davanja sredstava za financiranje javnog sektora koji su obavezni i kao takvi nemaju izravnu protuuslugu. Mogu se prenijeti na drugu osobu stoga su

¹⁵ Porezni vodič za građane (Zagreb, 2010.)

¹⁶ Narodne novine (Zakon o porez na dohodak 2018.)

¹⁷ <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx>

elastični, te ugodni poreznim obveznicima jer ih doživljavaju kao neizravne ublažene kroz cijene proizvoda i usluga.¹⁸

3.2.1. Porez na dodanu vrijednost (PDV)

Porez na dodanu vrijednost smatra se najznačajnijim poreznim oblikom uz porez na dohodak te je važno definirati samu definiciju dodane vrijednosti. Dodana vrijednost je definirana razlika između vrijednosti prodaje proizvedenih dobara i usluga i vrijednosti kupovine kojima su ta dobra i usluge proizvedeni. Pojednostavljeno, to je iznos vrijednosti koju proizvođač „nadoda“ svojim proizvodima ili uslugama prije nego što ih distribuira. Preduvjeti koji moraju biti ispunjeni za uvođenje poreza na dodanu vrijednost u pojedinoj državi definiraju se kao riješeni problemi porezne tehnike te obrazovano porezno činovništvo.¹⁹

Poreznim obveznikom plaćanja PDV smatra se svaka fizička i pravna osoba koja samostalno obavlja neku djelatnost iako u praksi se često koristi sintagma „svi mi postajemo obveznici PDV“, što se odnosi na činjenicu da je u cijenu svakog kupljenog proizvoda ili usluge uračunat PDV.

Porezna osnovica se utvrđuje prema isporuci dobara u Republici Hrvatskoj uz naknadu, zatim stjecanje dobara unutar Europske unije uz naknadu, obavljanje usluga u RH uz naknadu ili uvoz dobara iz inozemstva.²⁰

U praksi se koriste porezne stope od 5%, zatim od 13% te najčešće korištena stopa od 25%. Porezna stopa od 5% koristi se prilikom oporezivanja svih vrsta kruha, mlijeka, znanstvenih časopisa, lijekova i slično dok se porezna stopa od 13% upotrebljava za oporezivanje usluga smještaja, dječjih auto sjedalica, javnih usluga prikupljanja komunalnog otpada, urna i ljesova te ostalog. Stopa od 25% koristi se za sve ostale proizvode i usluge koje nisu navedene na službenom popisu Hrvatske obrtničke komore.²¹

¹⁸ Nikolić Nikša, Počela javnog financiranja, str. 94 (Split, 1999.)

¹⁹ Nikolić Nikša, Počela javnog financiranja, str. 100 (Split, 1999.)

²⁰ Porezni vodič za građane (Zagreb, 2010.)

²¹ <https://www.hok.hr/>

3.2.2. Trošarine

Trošarine se ubrajaju u jedan od najstarijih poreznih oblika te su se prvi puta pojavile u svim dijelovima Kraljevine SHS na osnovi propisa iz 1829. godine da bi se kasnijih godina ustalila njihova primjena i rasprostranjenost. Postojale su trošarine na meso, vino, voće, rižu te slične proizvode. Danas se trošarine obračunavaju na alkohol i sve vrste alkoholnih pića, duhan i duhanske prerađevine te na energente i električnu energiju.

Obvezu plaćanja trošarina imaju sve pravne i fizičke osobe koje su u obvezi plaćanja trošarina a to osobe ovlaštene za držanje trošarinskog skladišta, zatim uvoznik trošarinskih proizvoda te naposljetku proizvođač trošarinskih proizvoda. Obveza plaćanja trošarine nastupa u trenutku kada trošarinski proizvodi pristignu na teritorij Republike Hrvatske te u tom trenutku nastaje obveza plaćanja trošarina.

3.2.3. Porez na promet nekretnina

Porez na promet nekretnina je posebna vrsta plaćanja poreza na svako stjecanje odnosno kupoprodaju, zamjenu, nasljeđivanje, darovanje ili stjecanje nekretnine u postupku likvidacije ili stečaja. Pod pojmom nekretnina uzima se u obzir svaka građevina kao što je stambena ili poslovna zgrada, kuća za odmor ili obiteljska kuća, garaže i slično. Nadalje, uzima se u obzir svako zemljište koje može biti u svrsi poljoprivrede, građevno zemljište te uređena ili neuređena zemljišta.

Poreznim obveznikom plaćanja poreza na promet nekretnina smatra se svaka osoba koja stječe određenu nekretninu po tržišnoj vrijednosti nekretnine u trenutku stjecanja iste, što služi kao porezna osnovica za naplatu potraživanja poreza. Postoje brojna izuzeća poreznih obveznika poreza na promet nekretnina koja su propisana Zakonskim odredbama. Najčešće izuzeće je prvo nasljedno koljeno te darovni ugovori na temelju kojih se stječe određena nekretnina.²²

Porezna stopa za utvrđivanje iznosa poreza na promet nekretninama do 01. siječnja 2019. godine iznosila je 4%, dok se prema novim odredbama Zakona izdanog nakon navedenog datuma, stopa poreza na promet nekretninama se smanjuje na 3%.²³

²² Porezni vodič za građane (Zagreb, 2010.)

²³ Narodne novine (Zakon o porezu na promet nekretnina 2019.)

4. OPOREZIVANJE GRAĐEVINSKIH USLUGA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Pregled građevinarskih usluga u RH

U drugom poglavlju istraživanja objašnjeno je značenje sektora građevinarstva te glavne karakteristike rada spomenute djelatnosti. Kako bi se pobliže opisalo o čemu se radi i koje su to djelatnosti koje spadaju u sektor građevinarskih usluga dati će se uvid u popis građevinarskih usluga u Republici Hrvatskoj definiran Zakonom.

Pravilnik o PDV-u (NN 79/13-41/17) u čl. 152. navodi što se u smislu Zakona o PDV-u smatra građevinskom uslugom:

a) radovi u okviru građenja (izgradnja, održavanje, rekonstrukcija i uklanjanje građevinskog objekta ili njegovih dijelova) iz Dodatka II. Pravilnika;

b) prateći radovi nužni za izvođenje radova iz točke a) koji su zajedno s njima ugovoreni i izvedeni;

c) radovi hortikulturnog uređenja i radovi uređenja okoliša ako se izvode u okviru izgradnje i rekonstrukcije pojedinoga građevinskog objekta;

d) usluge koje se obavljaju u okviru arhitektonske, građevinske, geodetske, strojarske i elektrotehničke djelatnosti ako je obavljanje tih usluga potrebno za obavljanje radova iz točke a)

e) usluge stručnog nadzora građenja sukladno propisima kojima se uređuju arhitektonski i inženjerski poslovi i djelatnosti u prostornom uređenju i gradnji

f) ustupanje osoblja, ako ono obavlja građevinske usluge

g) iznajmljivanje strojeva i opreme za građenje, s rukovateljem

h) usluge čišćenja koje se obavljaju u okviru građenja

i) ugradnja, umjeravanje, probno testiranje, puštanje u rad i slične usluge kada se izvode na uređajima i opremi prilikom izgradnje ili rekonstrukcije građevinskog objekta

j) usluge koordinatora zaštite na radu u vezi s izvođenjem radova iz t. a)

k) geomehanički, geotehnički, geofizički i slični istražni radovi ako je obavljanje tih usluga potrebno za obavljanje radova iz točke a) ²⁴

Shodno navedenom izvratku iz Pravilnika o PDV – u daje se uvid u popis građevinarskih usluga u Republici Hrvatskoj za koje investitor odnosno primatelj građevinarske usluge ima ili nema obvezu plaćanja PDV – a, ovisno o tome jeli upisan u registar obveznika plaćanja PDV – a. U prvom slučaju ukoliko investitor odnosno primatelj građevinske usluge nije upisan u registar obveznika plaćanja PDV –a, obvezu uračunavanju PDV –a preuzima porezni obveznik koji je izvršio određenu uslugu. U drugom slučaju, ukoliko je primatelj građevinske usluge porezni obveznik upisan u registar obveznika plaćanja PDV – a, Zakonom je obavezan na primljenu uslugu obračunati PDV i iskazati ga u prijavi PDV – a, dok to isto kasnije može odbiti ukoliko je u naznačenom obračunskom razdoblju utvrđeno od strane nadzornog tijela da su prijavljeni radovi uistinu izvedeni. U drugom slučaju pojavljuje se proces prijenosa porezne obveze što se često u praksi poistovjećuje sa oslobađanjem od PDV – a.

U sklopu Pravilnika o PDV – u, pod točkom „d“ navode se djelatnosti koje spadaju pod usluge građevinarstva a to su redom usluge u okviru arhitektonske, građevinarske, geodetske, strojarske i elektrotehničke djelatnosti. U nastavku istraživanja obratiti će se pozornost na djelatnost arhitektonskih usluga, zatim će se dati retrospektivni uvid u povijest arhitekture na prostorima Republike Hrvatske te načini oporezivanja arhitektonskih usluga.

²⁴ Narodne novine (Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost 2013., članak 152.)

5. OPOREZIVANJE ARHITEKTONSKIH USLUGA

5.1. Značenje pojma arhitektura

Riječ arhitektura dolazi od latinske riječi „architectura“ što u prijevodu označava prvenstveno znanost projektiranja i planiranja, te sklop vizionarstva i maštovitosti radi čega danas u svijetu postoje mnoge arhitektonske građevine koje su postale simbolom svjetske umjetnosti. Sama arhitektura označava sposobnost kreiranja volumena u prostoru, odnosno spoj vizije i maštovitosti u jedinici vremena koji dovodi do krajnjeg proizvoda odnosno građevine.

Arhitektura je prvobitno služila kao mehanizam osmišljavanja građevina koji će štititi od atmosferskih vremenskih nepogoda, te se u povijesti prvi put spominju jame, zemunice te kolibe. Arhitektonske građevine se dijele u 3 skupine odnosno svjetovne, religijske te utvrde.

U sklopu svjetovnih arhitektonskih djela razlikujemo društvenu i stambenu arhitekturu odnosno arhitekturu građevina društvenog karaktera, te stambenu ili onu namjenjuju stanovanju ili obitavanju. Religiozna ili sakralna arhitektura je projektiranje religiozne kulturne baštine kao što su hramovi, sinagoge, katedrale, i slične građevine u svrsi svetišta. Utvrde građevine ili fortifikacije su građene u svrhu obrane u doba obrambenog ratovanja, građevine koje se vizualno izdižu iznad tla te služe obrani i zaklonu.²⁵

5.2. Oporezivanje arhitektonskih usluga

Prema službenoj dokumentaciji Hrvatske komore arhitekata i inženjera u graditeljstvu (HKAIG), honorar arhitekata određuje se kao postotak od ukupne novčane vrijednosti građenja ili postotak od ukupne vrijednosti pojedinih radova. Honorar najčešće zavisi o samoj složenosti posla, vremenskoj utrošenosti te odredbama propisanim ugovorom. Ugovor se sklapa između najmanje dvije strane koje potpisom svoje volje pristaju na sve navedene odredbe propisane tim ugovorom, te prava i obveze koje iz njega proizlaze.²⁶

²⁵ Pađan Zvonko, Podrijetlo arhitekture (Školska knjiga, 2011)

²⁶ Jednostavni cjenik usluga za arhitekate i investitore, HGAIG (Zagreb, 2005)

Honorar se može izračunati na temelju utrošenih radnih sati, te iz toga proizlazi sljedeće u tablici 2:

Tablica 2 : Jednostavni cjenik usluga za arhitekate i investitore

Nositelj ugovora, ovlašteni arhitekt ili inženjer	Od 230,00 do 330,00 HRK
Suradnik, arhitekt ili inženjer	Od 165,00 do 230 HRK
Tehnički crtač, ostali sa sličnom kvalifikacijom	Od 115,00 do 215,00 HRK

Izvor : Hrvatska komora arhitekata i inženjera u graditeljstvu, Jednostavni cjenik usluga za arhitekate i investitore, Zagreb (2005)

U tablici 2 je prikazan uvid u cjenik usluga za arhitekate i suradnike prema broju 1 utrošenog radnog sata, odnosno kada se honorar obračunava po principu broja utrošenih radnih sati a nema postotku vrijednosti projekta. U navedene cijene nije uračunat PDV stoga ga poslovni subjekti moraju sami pridodati ukupnom izračunu.

Stopa PDV – a koja se koristi za oporezivanje arhitektonskih usluga je 25%, što proizlazi iz Zakona o porezu na dodanu vrijednost.²⁷

²⁷ Narodne novine (Zakon o porezu na dodanu vrijednost 2019., članak 38.)

6. ZNAČAJ MALOG PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U sklopu nadolazećeg poglavlja pokušati će se odgovoriti na pitanja kako je definirano i ustrojeno malo poduzeće te kakvu ulogu ima u općenitom gospodarstvu. Nadalje, dati će se uvid u odnos između malog i velikog poduzeća tj. sumirati sličnosti i razlike te na temelju konkretnih podataka dati objašnjenje zbog čega dolazi do uspjeha odnosno propadanja malih poduzeća. U okviru cjelokupnog poglavlja skrenuti će se pozornost na malo poduzetništvo u sektoru građevinarstva u Republici Hrvatskoj.

6.1. Opće karakteristike malog poduzetništva

Sukladno dostupnim podacima smatra se da se prvo malo poduzeće pojavilo prije 4000 godina u sklopu bankara koji su pozajmljivali novac uz kamatu te je takav način malog poduzetništva tada cvjetao u svim starim kulturama. Danas, gotovo da je nemoguće da jedno gospodarstvo može ostvariti gospodarski i socijalni napredak bez sektora malog poduzetništva. Razlog tomu leži u činjenici da je malo poduzetništvo svojom dugom tradicijom steklo mogućnost adaptacije na razne uvjete te gotovo svugdje može opstati.

Veliki značaj u financiranju navedenog sektora ima država koja bi svojim poticajima trebala usmjeravati populaciju prema osposobljavanju i usavršavanju izvođenja poslova koje obuhvaća malo poduzetništvo. Od ukupnog broja registriranih poduzeća u Republici Hrvatskoj, udio od čak 99 % pripada malim i srednje velikim registriranim poduzećima. Shodno navedenom podatku može se zaključiti kako je malo poduzetništvo od iznimne važnosti za iz razloga što potiče zapošljavanje, pridonosi rastu gospodarstva u cijelosti te promiču tehnološki napredak u svim područjima gospodarstva.

Malim poduzećem smatra se svaka pravna i fizička osoba koja na području Republike Hrvatske izvršava određenu djelatnost pomoću koje privređuje financijska sredstva i na taj način ostvaruje profit. Ne može se odrediti jasna granica kategorizacije malog, srednjeg i velikog poduzetništva pa se shodno tomu kao prijelomna točka razgraničavanja često uzimaju podaci godišnjih prihoda, vrijednosti ukupne imovine ili pak visina dioničkog kapitala. Svako od navedenih kategorija ima svoje prednosti i nedostatke u određivanju granice no kao najuspješniji pokazao se broj zaposlenika kao relevantna mjera razgraničavanja.²⁸

Prema dostupnim podacima Ministarstva gospodarstva u SAD – u preporučeni broj zaposlenika za određivanje prijelomne točke uzima se brojka od 500 radnika. Shodno tomu, prema Small

²⁸ Nicholas C. Siropolis : Menadžment malog poduzeća, četvrto izdanje, str.8-11 (1995)

Business Administration registru, sva poduzeća koja broje manje od 500 zaposlenika smatraju se malim poduzećima. Usporedno tomu, broj zaposlenika koji varira od 10 radnika do 250 radnika prema Zakonu o računovodstvu (NN 78/15, 134/15, 120/16), čl.5, predstavlja normu u Republici Hrvatskoj za određivanje granice između mikro, malih, srednjih te velikih poduzetnika. Kako je u prethodnom tekstu već navedeno da u obzir ulazi i ukupna imovina odnosno aktiva poduzeća te prihodi, u tablici 3 dati će se uvid u točne iznose.²⁹

Tablica 3 : Klasifikacija razvrstavanja poduzetnika prema ZOR

KRITERIJ	MIKRO		MALI		SREDNJI		VELIKI	
	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI	PODUZETNICI
	(AKO NE	PRELAZE 2	(AKO NE	PRELAZE 2	(AKO NE	PRELAZE 2	(AKO NE	PRELAZE 2 OD
	OD 3	KRITERIJA)	OD 3	KRITERIJA)	OD 3	KRITERIJA)	OD 3	3 KRITERIJA)
UKUPNA IMOVINA		2.600.000		30.000.000		150.000.000		150.000.000
PRIHODI		5.200.000		60.000.000		300.000.000		300.000.000
PROSJEČAN BROJ ZAPOSLENIKA		10		50		250		250

Izvor: Zakon o računovodstvu (<https://www.zakon.hr>)

U prethodno navedenoj tablici prikazani su granični iznosi ukupne imovine, prihoda te prosječnog broja zaposlenika te su svi iznosi iskazani u novčanoj jedinici Hrvatske kune.

²⁹ Narodne novine (Zakon o računovodstvu 2016, članak 5.)

U Republici Hrvatskoj je Zakonom o računovodstvu utemeljen pravni okvir obveze financijskog izvještavanja svih pravnih i fizičkih osoba koje na teritoriju RH obavljaju neku gospodarsku djelatnost uz ostvarivanje profita. Prema Zakonu o računovodstvu u Republici Hrvatskoj ustanovljeno je 6 financijskih izvještava koji slijede : ³⁰

- Izvještaj o financijskom položaju (bilanca)
- Račun dobiti i gubitka
- Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti
- Izvještaj o novčanim tokovima
- Izvještaj o promjenama kapitala
- Bilješke uz financijske izvještaje

Sukladno tomu, zakonski okvir propisuje upotrebu dvaju standarda financijskog izvještavanja koja se navode kao HSFI odnosno Hrvatski standard financijskog izvještavanja te MSFI tj. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja.

Subjektima javnog interesa smatraju se poduzeća čiji su vrijednosni papiri uvršteni na uređeno tržište te kreditne institucije, institucije za elektronički novac, društva za osiguranje i leasing, mirovinska društva i drugi. Zajedno s velikim poduzećima navedeni imaju obvezu primjenjivanja Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja te shodno tomu su dužni sastavljati i objavljivati svih 6 financijskih izvještaja. Srednji, mali i mikro poduzetnici imaju obvezu primjenjivanja HSFI – a, te ukoliko se radi o malim i mikro poduzećima proizlazi obveza sastavljanja i objavljivanja bilance, računa dobiti i gubitka te pripadajućih bilješki od mogućih 6 izvještaja.

6.2. Razvoj malog poduzetništva u Republici Hrvatskoj

U sklopu prethodno navedenog jasna je transparentnost i obujam koji poprima sektor malog poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Sama definicija poduzetništva podrazumijeva poduzimanje određene aktivnosti pojedinca ili više njih kako bi se postigao zadani cilj u stanju neizvjesnosti uz prisustvo motivacije i detaljno izrađenog poslovnog plana, sa svrhom ostvarivanja rezultata. Uz odgovarajuće znanje i vještinu pojedinci preuzimaju poslovni rizik

³⁰ <https://www.zakon.hr/>

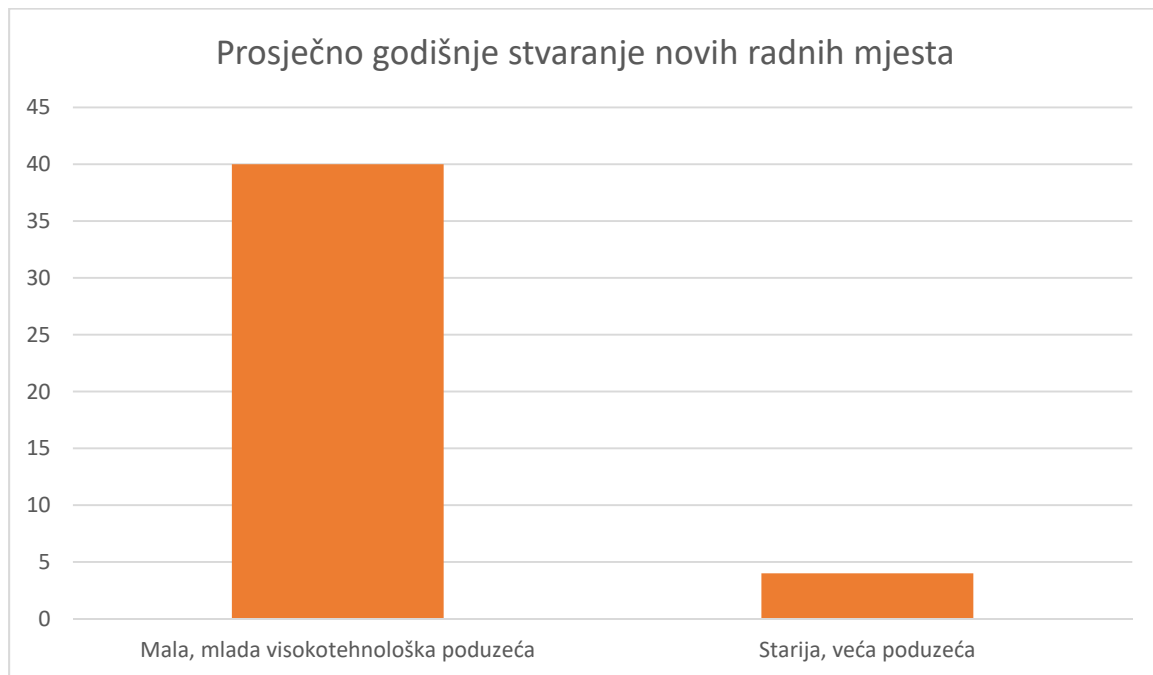
te se u samoj definiciji poduzetništva uočavaju prednosti i nedostaci ovakvog pothvata, odnosno prednosti i nedostaci koje karakteriziraju konkretno mala poduzeća.

Kao prednosti malih poduzeća navode se fleksibilnost kao značajna prednost u odnosu na velika poduzeća. Naime, mala poduzeća imaju veću sposobnost prilagođavanja i adaptacije na nove tržišne okolnosti koje mogu biti u pogledu lakše i jednostavnije prilagodbe na izmjene zakona ili pak uvođenje nove tehnologije. Nadalje, kao prednostima uviđa se pozitivan trend napretka cjelokupnog gospodarstva potpomognuto malim poduzetništvom što za populacije znači veće šanse za zapošljavanjem te otvaranjem novih radnih mjesta. Mala poduzeća teže samostalnosti i neovisnosti, stoga su često pokretači i izumitelji mnogih proizvoda.

Prema Nicholas C. Siropolis (Menadžment malog poduzeća, četvrto izdanje 1995.) prezentira se zanimljiva činjenica koja ukazuje na to da su u razdoblju od 1980. i 1986. kako navodi Small Business Administration u SAD – u većinu radnih mjesta osigurala mala poduzeća te da je njihova sposobnost prilagodbe bila puno izražajnije nego u slučaju velikih poduzeća. Nadalje, SBA bilježi porast s 13 milijuna u 1980. godini na rekordnih 19 milijuna u 1989. godini što predstavlja najveći porast broja malih poduzeća u povijesti. Kako bi se dao slikoviti prikaz o čemu je riječ, u grafikonu 2 prikazati će se prosječno godišnje stvaranje novih radnih mjesta malih nad velikim poduzećima gdje se uočava stvaranje novih radnih mjesta od strane malih poduzeća po znatno višoj stopi nego od strane starijih poduzeća.³¹

³¹ Nicholas C. Siropolis : Menadžment malog poduzeća, četvrto izdanje, str.13,14 (1995)

Grafikon 2 : Prosječno godišnje stvaranje novih radnih mjesta

Izvor : U.S. Department of Commerce, Recommendations for Creating Jobs Through the Success of Small, Innovative Businesses (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, ožujak 1980.), str. 88. ³²

Kao nedostatak malog poduzetništva navodi se nekoliko činjenica od kojih se značajno ističu dvije koje imaju zajedničku konotaciju. Naime, svaka pravna i fizička osoba ima pravo ulaska u proces pokretanja vlastitog poduzeća, što se povezuje s ne tako lakim izvorom financiranja. Zakonski okvir pod kojim mala poduzeća posluju nije pravno efikasan što dovodi do mnoštva poteškoća i stvaranja barijera za financiranje malog poduzetništva. Poduzeća koja se nađu u fazi uspona često završavaju stečajnim postupkom ili prodajom iz razloga što ponestane menadžerske stručnosti i dolazi do nedostatka radnih vještina zaposlenika. Kako je ranije spomenuto, financiranje sektora malog poduzetništva prate visoke kamatne stope za bankarske kredite, visoki zahtjevi prilikom predaje i ispunje formulara te produženo vrijeme čekanja odobravanja kredita. Nadalje, kao izvjestan problem navode se i visoke porezne stope koje u samom početku otežavaju i onemogućavaju razvoj poduzeća na pravilan način.

³² U.S. Department of Commerce, Recommendations for Creating Jobs Through the Success of Small, Innovative Businesses (Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, ožujak 1980.), str. 88.

6.3. Malo poduzetništvo u sektoru građevinarstva u Republici Hrvatskoj

Prethodno navedenim teorijskim implikacijama može se zaključiti kako je malo poduzetništvo bitan izvor „goriva“ za cjelokupnu gospodarsku sliku. Uz to što omogućuju otvaranje novih radnih mjesta, sudjeluju u stvaranju konkurentne prednosti, prate tehnološki razvitak te potpomažu boljitku cijele ekonomske krvne slike.

Građevinarski sektor koji u razdoblju recesije doživljava velike gubitke i dalje drži dostatan udio svojim poslovanjem u cjelokupnom gospodarskom stanju. Prema podacima Hrvatskog zavoda za statistiku, u 2016. te 2017. godini uočava se ponovni blagi „uzlet“ u građevinarskom sektoru u vidu povećanja obujma građevinarskih radova, izdavanja građevinskih dozvola te povećanja broja zaposlenih u toj djelatnosti. Jedan od mogućih razloga tomu je financiranje građevinarskih tvrtki od strane trećih osoba koja su bile pred stečajnim postupkom te su na taj način zadržale određeni, ako ne i cijeli tržišni udio.³³

U tablici 4 dati će se prikaz nekoliko najvećih građevinskih poduzeća koje danas posluju na tržištu čiji podaci su preuzeti s službenih stranica Fine.³⁴

Tablica 4 : Pregled 10 najvećih građevinarskih poduzeća (2017)

NAZIV PODUZEĆA	SJEDIŠTE	PRIHODI (u mil.)
Dalekovod d.d.	Zagreb	900
Kamgrad d.o.o.	Zagreb	815
Tehnika d.d.	Zagreb	583,3
GP Krk d.d.	Krk	528,9
Zagreb montaža	Zagreb	452
Strabag	Austrija, Zagreb	418,4
Gradnja d.o.o.	Osijek	354,5
Osijek Koteks	Osijek	338,7
Ing - Grad	Zagreb	310,5
Radnik	Križevci	310,4

Izvor : www.fina.hr

³³ <https://www.dzs.hr/>

³⁴ <https://www.fina.hr/>

Pored neospornih činjenica da mala poduzeća u sektoru građevinarstva imaju pozitivan trend širenja i brzine adaptacije na novonastale situacije, i dalje su prisutni problemi koji su nezaobilazni. Među vodećim „preprekama“ malim poduzećima u sektoru građevinarstva navodi se prethodno spomenuti općeniti problem financiranja te odobravanja bankarskih kredita koji se provlači kroz sve ostale sektore. Nadalje uz spomenuti problem navodi se nedostatak radnika te spora naplata potraživanja koja dovodi do stagnacije likvidnosti poduzeća. Nedostatak radne snage očituje se primjerom da je za izgradnju Čiovskeg mosta čiji je projekt i izvršenje bilo u rukama Viadukta sve do stečaja navedenog poduzeća, preuzeo austrijski Strabag te Hrvatske ceste.

6.4. Koliko mali poduzetnici sudjeluju u ukupnoj građevinarskoj djelatnosti

Stopa iseljavanja mladog visokoobrazovanog kadra prema podacima Hrvatskog zavoda za statistiku do 2016. godine iznosi rekordnih 29,4% što bi predstavljalo stanovništvo grada Rijeke što čini oko 150 000 ljudi.³⁵

Razlog takve emigracijske ekspanzije krije se između ostalog u političkom nemoralu, narušenoj radnoj etici te općim nezadovoljstvom tržištem rada u Republici Hrvatskoj koji posebice mladim pojedincima ne pruža perspektivnu budućnost u okvirima rodnog kraja. Neusklađenost obrazovnih institucija s aktualnim tržištem rada dovodi do mladih pojedincima koji po završetku visokog obrazovanja nemaju radno iskustvo koje nisu bili u mogućnosti ostvariti putem stručnih praksi kroz sami proces školovanja.

Kako je kroz prethodna poglavlja pažnja usmjerena na građevinarski sektor u Republici Hrvatskoj, njegove glavne karakteristike i uvjete poslovanja kroz porezne terete, u nastavku će se dati kratak osvrt na perspektivu malog poduzetništva u građevinarskoj djelatnosti odnosno njihovo konkretno sudjelovanje u istoj.

Opći stav glasi kako je potražnja za građevinarskim uslugama nepredvidiva i oscilira u neizvjesnoj okolini, te kako je graditeljstvo od iznimne ekonomske i socijalne važnosti. Razlog tomu leži u ekonomskim čimbenicima poput zaposlenosti, BDP – a te utjecaja na energetske učinkovitost. Od socijalnih čimbenika izdvajaju se sigurnost, gradska obnova te estetika.

³⁵ <https://www.dzs.hr/>

U prethodnom pod poglavlju u tablici 4 prikazan je popis 10 najvećih građevinarskih poduzeća koja posluju u Republici Hrvatskoj te njihov prihod u milijardama kuna. U tablici 5 dati će se uvid u postotak BDP –a te broj zaposlenika u građevinarskoj djelatnosti u razdoblju od 2003. do 2016. godine.³⁶

Tablica 5. BDP u mil. i broj zaposlenih u građevinarskoj djelatnosti u razdoblju od 2003. do 2016. godine

Godina	BDP (u mil.)	Broj zaposlenih
2003.	228.932	80.089
2004.	247.428	84.642
2005.	266.652	89.524
2006.	291.044	95.249
2007.	318.308	104.142
2008.	342.159	108.260
2009.	328.672	97.503
2010.	323.807	91.052
2011.	328.737	83.607
2012.	327.021	78.579
2013.	330.135	73.832
2014.	328.927	72.028
2015.	334.219	68.676
2016.	343.195	68.653

Izvor: HGK, Pregled osnovnih statističkih pokazatelja u sektoru graditeljstva u Republici Hrvatskoj

Iz navedene tablice uočljivo je kako broj zaposlenih u graditeljskoj djelatnosti fluktuirao od 2003. do 2007. godini sa početnih 80 089 zaposlenika u 2003. godini pa sve do krizne 2008. u kojoj se bilježi najveći broj zaposlenih u toj djelatnosti u promatranom razdoblju, čak njih 108 260. Nakon toga slijedi polagana stagnacija do 2012. godine kada brojka pada ispod 80 000

³⁶ HGK, Pregled osnovnih statističkih pokazatelja u sektoru graditeljstva u Republici Hrvatskoj 2017.

zaposlenih što se reflektira sve do 2016. godine u kojoj se negativan trend nastavlja te se bilježi svega 68 653 zaposlenika.³⁷

Kako je prethodno ustanovljeno, graditeljska djelatnost u sklopu malog poduzetništva je u velikoj mjeri pridonijela pozitivnom trendu oporavka navedene djelatnosti nakon krize, što proizlazi iz činjenice da su mala poduzeća bila otpornija na apsorpciju negativnih događanja. Danas u Hrvatskoj gotovo da ne postoji građevinsko poduzeće koje samostalno može izvesti projekt do kraja, stoga je kooperativnost s inozemstvom od presudnog značaja. Navedenu teorijsku implikaciju objašnjava prethodno navedeni podatak o nemogućnosti završetka radova na Čiovskom ili Pelješkom mostu bez suradnje s kooperantima.

Negativnu ekspanziju iseljavanja obrazovanog stanovništva, pritom mlađeg od 40 godina, potiču razni ekonomski i socijalni čimbenici koji će nedvojbeno dovesti u pitanje održivost gospodarstva, u konkretnom slučaju graditeljske djelatnosti.

³⁷ HGK, Pregled osnovnih statističkih pokazatelja u sektoru graditeljstva u Republici Hrvatskoj 2017

7. ZAKLJUČAK

U ovom radu opisan je način na koji država ubire financijska sredstva kojima podmiruje javne rashode te kompenzira nedostatke u državnom proračunu. To se naziva oporezivanje i kao takvo čini porezni sustav Republike Hrvatske. Razvidno je da izravni i neizravni porezi čine suverenitet svake države jer način na koji su porezni oblici zakonski ustrojani u pojedinoj zemlji daje krajnji rezultat, drugim riječima, nepostojanje dviju država s istim poreznim sustavom. Porez na dohodak, zatim porez na potrošnju te porez na imovinu pokazali su se kao najrelevantniji faktori mjerenja ekonomske snage određenog gospodarstva. Porez na dodanu vrijednost je oblik oporezivanja potrošnje poznat pod skraćenicom PDV, koji utjelovljuje „dodanu vrijednost“ koja se može definirati kao razlika između prodaje i proizvodnje određenih inputa i outputa.

Građevinarstvo podrazumijeva projektiranje i zauzimanje površina na kojima se izvode radovi pri čemu se prema odredbama Zakona moraju ispunjavati temeljni zahtjevi poput sigurnosti ljudi i okoliša, očuvanja prirode te ugrožavanje drugih građevina.

Na temelju poreznog vodiča za građane iz 2010. godine prihod od poreza dijeli se na 3 različite razine vlasti, a to kao kruna poreznog sustava državni porezi, zatim županijski porezi te naposljetku općinski i gradski porezi. U prvu skupinu, odnosno u skupinu državnih poreza ubrajaju se porez na dodanu vrijednost te razne trošarine. Nadalje, u kategoriju županijskih poreza navode se porezi na nasljedstva i darove, porezi na cestovna i motorna vozila te porez na automate i igre na sreću. Konačno, prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na neizgrađeno građevno zemljište i slično pripadaju kategoriji općinskih i gradskih poreza.

Oporezivanje arhitektonskih usluga koje je utvrđeno cjenikom Hrvatske komore arhitekata i investitora pokazalo je da se 25% PDV-a pridodaje cjelokupnome iznosu, a u slučaju malog poduzetništva u sektoru građevinarstva navedeni su primjeri iz kojih je vidljivo da su mala poduzeća doživjela velike gubitke u vrijeme gospodarske krize te su se samo djelomično oporavila zahvaljujući sredstvima iz različitih izvora. Razlog tomu leži u predimenzioniranom investicijskom planu u odnosu na gospodarstvo čitave zemlje koje kao takvo nije moglo podnijeti teret krize, te država koja nije poduzimala pravovremeno mjere zaštite i učinkovitih poteza koji bi smanjili gubitke razmjera koje danas poznajemo. Kao što je ranije navedeno, malo poduzetništvo je od iznimne važnosti za cjelokupno gospodarstvo i kao takvo se susreće s brojnim problemima koji nedvojbeno proizlaze iz cjelokupne gospodarske slike Republike

Hrvatske koja bi trebala imati tendenciju promjene. Mala poduzeća bi trebala biti zaštićenija od strane države te kao takva imati suverenitet u vidu posebnih poreznih opterećenja i zakona koji ih tretiraju kao velika poduzeća što dovodi do nezadovoljstva i nemogućnosti dugotrajne realizacije malih poduzeća. Takvo stanje nezaštićenosti dovodi do pojave crne ekonomije koja se negativno reflektira na simbiozu između malih poduzetnika i državnih organa te potiče animozitet i nepovjerenje poslovnih partnera i kupaca. Građevinarstvo kao kruna svakog gospodarstva uvelike utječe na prirast radnih mjesta u srodnim granama što dovodi do zaključka kako je navedeni sektor od iznimne važnosti za provođenje pozitivnog trenda oporavka Republike Hrvatske od nenadane krize koje kao takvo mora biti zaštićeno i potpomognuto državom ukoliko se navedeni trend želi realizirati.

LITERATURA

1. Jelčić Barbara: Javne financije, RRiF Plus, Zagreb 2001.
2. Porezni vodič za građane: Zagreb 2010.
3. Nicholas C. Siropolis : Menadžment malog poduzeća, četvrto izdanje, 1995.
4. Pađan Zvonko : Podrijetlo arhitekture (Školska knjiga, 2011)
5. Jednostavni cjenik usluga za arhitekta i investitore, HGAIG (Zagreb, 2005)
6. Građevinske konstrukcije, Strukovno obrazovanje i osposobljavanje radnika u graditeljstvu (Zagreb, 2007)
7. Nikolić Nikša : Počela javnog financiranja, Ekonomski fakultet Split, 1999.

IZVORI S INTERNETA

1. Narodne novine : <https://www.nn.hr/>
2. Ministarstvo financija : <http://www.mfin.hr/>
3. Porezna uprava RH : <https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx>
4. Fina : <https://www.fina.hr/>
5. Državni zavod za statistiku : <https://www.dzs.hr/>

PRILOZI

POPIS GRAFIKONA

1. Obujam građevinskih radova : godišnja stopa promjene
2. Prosječno godišnje stvaranje novih radnih mjesta

POPIS TABLICA

1. Proračun Republike Hrvatske 2008.
2. Jednostavni cjenik usluga za arhitekta i investitore
3. Klasifikacija razvrstavanja poduzetnika prema ZOR
4. Pregled 10 najvećih građevinarskih poduzeća
5. BDP u mil. i broj zaposlenih u građevinarskoj djelatnosti u razdoblju od 2003. do 2016. godine

SAŽETAK

Cilj ovoga rada je opisati način ubiranja financijskih sredstava za podmirenje javnih rashoda i neravnoteže u državnom proračunu. To se naziva porezno opterećenje i ono čini jedinstveni suverenitet određene države. Detaljno je prikazan porezni sustav koji se primarno dijeli na izravna i neizravna davanja od kojih najznačajniju uloga imaju porez na dodanu vrijednost, poznatiji pod skraćenicom PDV te porez na dohodak. Također, u okviru poreznog sustava razmotreno je oporezivanje arhitektonskih usluga koje predstavljaju krunu graditeljske djelatnosti te utjecaj i značaj malog poduzetništva u sferi graditeljstva. Istaknuto je da su mala poduzeća doživjela velike gubitke iz kojih su se samo djelomično izvukli zahvaljujući poticajima te da je prisutan negativni trend ekspanzije iseljavanja.

Ključne riječi : porez, graditeljstvo, malo poduzetništvo

SUMMARY

The aim of this paper is to describe the way financial resources are used to settle public expenditures and the imbalance in the state budget. This is called tax burden and it represents a unique state sovereignty. Also, the tax system is presented in detail, which is primarily divided into direct and indirect tax, the most significant of which is the value added tax which is better known under the abbreviation VAT and income tax. Moreover, within the tax system, the taxation of architectural services, which represents the main construction activity, and the impact and importance of small businesses in the field of construction, are considered. It has been pointed out that small businesses experience large losses from which they have only been partially saved due to the incentives. Furthermore, a trend of negative expansion of emigration has been recorded.

Key words: tax, construction, small businesses